

Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1922 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl., m. m.

Under elfte huvudtiteln av den till innevarande riksdag avlåtna propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1922 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på de propositioner om anvisande av medel för ändamålet, som kunde bliva förelagda riksdagen, dels i punkt 3 till beredande av dyrtidstillägg under år 1922 åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. å tilläggsstat för år 1922 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 4,600,000 kronor, dels ock i punkt 8 till beredande av dyrtidstillägg under år 1922 åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare å tilläggsstat för år 1922 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 1,000,000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t i den till riksdagen innevarande år avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under tiden 1 januari—30 juni 1923 under elfte huvudtiteln föreslagit riksdagen, att, i avbidan på de propositioner om anvisande av medel för ändamålet, som kunde bliva förelagda riksdagen, dels i punkt 5 till beredande av dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 1,950,000 kronor, dels ock i punkt 38 till beredande av dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 450,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 24 februari 1922 avlåten proposition, nr 124, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) godkänna propositionen bilagda, nedan intagna förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

2) å tilläggsstat för år 1922 under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

dels till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. ett belopp av 4,600,000 kronor;

dels ock till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare ett belopp av 1,000,000 kronor;

3) å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

dels till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. ett belopp av 1,950,000 kronor;

dels ock till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare ett belopp av 450,000 kronor.

Det propositionen bilagda förslaget till kungörelse är av följande lydelse:

Förslag

till

kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.

§ 1.

Dyrtidstillägg tillkommer sådana änkor och barn samt övriga anhöriga efter befattningshavare i statens tjänst, som äga åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares

änkor och barn, från Lunds universitets änke- och pupillkassa, från vaktbetjäningens vid Uppsala universitet pensionsinrättning för änkor och barn eller från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas, i enlighet med vad i §§ 3 och 4 närmare stadgas, med ledning av det grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställts för bestämmande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Nytt grundtal äger tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 3.

Där annorlunda icke är i § 4 av denna kungörelse eller eljest i särskild ordning stadgat, utgår dyrtidstillägget räknat efter den å månad belöpande pensionen på följande sätt.

A. 1. Dyrtidstillägg till änka utan minderårigt barn utgår å pension, som icke överstiger 50 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger pensionen 50 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 50 kronor, på sätt nyss sagts samt för överskjutande delen efter ett procenttal, som motsvarar femtiofem hundradelar av grundtalet.

2. Dyrtidstillägg till änka med ett eller flera minderåriga barn beräknas på sätt i A. 1 sagts, dock med iakttagande att för varje sådant barn ej mindre grundtalet i varje fall ökas med en tiondel än även den del av pensionens månadsbelopp, för vilken dyrtidstillägg utgår efter hela det sålunda höjda grundtalet, ökas med 10 kronor.

B. 1. Dyrtidstillägg till ett minderårigt barn utan pensionsberättigad moder eller till två minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder beräknas på sätt i A. 1 sagts.

2. Dyrtidstillägg till tre eller flera minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder beräknas efter enahanda grunder, som i A. 2 stadgats rörande änka med barn, därvid beträffande tre syskon skall gälla vad om änka med ett barn är stadgat, beträffande fyra syskon vad om änka med två barn är stadgat o. s. v.

C. Dyrtidstillägg till annan pensionär än de i A. och B. omförmälda beräknas på sätt i A. 1 är stadgat.

D. Därest vid beräkningen av procenttal eller av den ökning i

grundtalet, som i vissa fall skall äga rum, brutet tal uppstår, jämnas det erhållna talet till närmast lägre hela tal.

Dyrtidstillägg utgår ej å i pensionsförmånen för månad ingående öretal, som överstiger fullt krontal.

§ 4.

Till änkor eller barn eller andra här ifrågavarande pensionärer, vilkas pensioner avpassats efter de förhöjda pensionsunderlag, som för befattningshavare blivit gällande enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, eller enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension eller enligt den för landshövding från och med den 1 juli 1921 fastställda pensionsreglering, skall dyrtidstillägg utgå i enlighet med föreskrifterna i § 3, dock med iakttagande att det grundtal, som Kungl. Maj:t jämlikt § 2 bestämmer, skall i varje särskilt fall minskas med 20.

§ 5.

För den, som från mer än ett håll åtnjuter pension, som i § 1 omförmäles, lägges berörda förmånens sammanlagda belopp till grund för beräkningen av dyrtidstillägget; och skall, om någon av pensionerna är av beskaffenhet, som i § 3 avses, dyrtidstillägg beräknas enligt bestämmelserna i samma paragraf, men eljest enligt bestämmelserna i § 4.

Åtnjuter pensionär, som i § 1 avses, dyrtidstillägg såsom befattningshavare eller f. d. befattningshavare i statens tjänst eller äger pensionär såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbara dyrtidstillägg av statsmedel, skall — vid tillämpning av stadgandena i §§ 3 och 4 och med iakttagande i förekommande fall av däri meddelade bestämmelser om tillägg till grundtalet och om höjning av den del av pensionens månadsbelopp, varå dyrtidstillägg må beräknas efter högre procenttal än å återstoden — dyrtidstillägg å pension, som i denna kungörelse avses, beräknas efter helt grundtal, respektive helt grundtal minskat med 20, allenast å det belopp, varmed pensionen såsom f. d. befattningshavare i statens tjänst eller det avlöningsbelopp, varå dyrtidstillägg tillkommer pensionären såsom befattningshavare i statens tjänst eller såsom lärare vid sådan läroanstalt, som nyss är nämnd, understiger 600 kronor för år.

§ 6.

Dyrtidstillägg enligt de i § 3 av denna kungörelse stadgade grunder utgår jämväl till:

1) pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid flottans pensionskassa;

2) pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare med familjepensionsrätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.;

3) pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa;

4) änkor och barn efter befattningshavare vid statens järnvägar, som dödats under förrättande av arbete i statens järnvägars tjänst, och till vilka änkor och barn på denna grund utgår ersättning enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;

5) änkor och barn efter befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest de genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egenskap; samt

6) från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning pensionerade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten.

Dyrtidstillägget beräknas i fall, som avses i 4), å ersättningens belopp samt i övriga fall å pensionen eller understödet.

§ 7.

Om till dyrtidstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan detsamma till fullo utbetalts, inträder stärbhuset i den avlidnes rätt; och utgår dyrtidstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pensionen får uppbäras.

§ 8.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda pensionskassornas reglementen eller eljest givna föreskrifter dess rätt till pension i allmänhet upphör.

§ 9.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande dyrtidstillägg.

§ 10.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 11.

Dyrtidstillägget utbetalas i sammanhang med pension enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 april 1922, från och med vilken dag kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 346) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. upphör att gälla.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget avser att även i fråga om pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst samt med dem jämställda pensionärer bringa de allmänna dyrtidstilläggsbestämmelserna i tillämpning. Liksom i fråga om f. d. befattningshavare skiljer förslaget mellan äldre och nyreglerade pensioner och tillämpar för de senare en reduktion motsvarande den, som gäller för nyreglerad avlöning. I sistberörda avseende föreslås emellertid, att skillnaden mellan dyrtidstilläggsberäkningen för nyreglerade och andra änke- och barnpensioner inskränkes därtill, att vid beräkningen tillämpas å de förra ett med 20 enheter reducerat grundtal och å de senare oreducerat grundtal, vadan dyrtidstillägg sålunda skulle få beräknas å hela pensionen i stället för, såsom i fråga om f. d. befattningshavare, allenast 80 procent därav. För denna beräkningsgrund, som avviker från de regler, som gälla för dyrtidstillägg å nyreglerad avlöning, har departementschefen funnit billigheten tala, helst de änkepensioner, vilka måste betraktas såsom nyreglerade, i själva verket icke alltid utan vidare kunna anses hänförliga till ett normalt levnadskostnadsläge i början av år 1920. Den gräns, intill vilken dyrtidstillägg må beräknas, är bestämd till 50 kronor i månaden eller 600 kronor för år.

Utskottet, som funnit de sålunda föreslagna grunderna för ifrågasvarande dyrtidstillägg väl avvägda, ansluter sig till den av Kungl. Maj:t framlagda propositionen. Med hänsyn till riksdagens beslut i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst torde emellertid den nya författningen i ämnet böra träda i kraft först den 1 juli 1922.

I Kungl. Maj:ts proposition hava följande beräkningar av kostnaderna för ifrågasvarande dyrtidstillägg framlagts, nämligen

»för år 1922:

till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl.	kronor 4,600,000
» dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare.....	» 1,000,000

för första halvåret 1923:

till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl.	kronor 1,950,000
» dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare	» 450,000.»

Med den av riksdagen beräknade indexställning bliva motsvarande slutsummor för år 1922 respektive 5,200,000 kronor och 700,000 kronor samt för första halvåret 1923 respektive 2,100,000 kronor och 300,000 kronor. I fråga om sammanlagda beloppet av kostnaderna för dyrtidstilläggen till f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt till pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. samt beloppens fördelning tillåter sig utskottet att hänvisa till omstående tablå.

	1 9 2 2		Första halvåret 1923	
	Kungl. Maj:ts proposition Kronor	Med av riksdagen beräknad indexställning Kronor	Kungl. Maj:ts proposition Kronor	Med av riksdagen beräknad indexställning Kronor
Dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer	11,900,000	10,200,000	5,000,000	4,200,000
Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare.....	4,100,000	3,800,000	1,700,000	1,500,000
Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl.....	4,600,000	5,200,000	1,950,000	2,100,000
Dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare....	1,000,000	700,000	450,000	300,000
Sammanlagt	21,600,000	19,900,000	9,100,000	8,100,000

Fördelningen på de fyra anslagsposterna av de i förestående tablå upptagna totalbeloppen 19,900,000 kronor och 8,100,000 kronor har omräknats med ledning av den senast verkställda budgetredovisningen, och förklaras härav, att de belopp, som angiva kostnaderna för dyrtidstilläggen åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl., med den av riksdagen förutsatta indexställningen något överstiga de av Kungl. Maj:t beräknade.

Under åberopande av vad utskottet anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 124, må

1) godkänna ovan intagna förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl., dock att kungörelsen skall träda i kraft den 1 juli 1922,

2) å tilläggsstat för år 1922, under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

dels till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. ett belopp av 5,200,000 kronor;

dels ock till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare ett belopp av 700,000 kronor;

3) å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa
dels till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. ett belopp av 2,100,000 kronor;
dels ock till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare ett belopp av 300,000 kronor.

Stockholm den 19 maj 1922.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Närvarande: Se anteckning å utlåtande nr 53.
